

Cirkulärnr: 12:53
Diariernr: 12/5840
Handläggare: Staffan Wikell
Avdelning: Avdelningen för juridik
Datum: 2012-10-23
Mottagare: Miljöskydd/naturvård
Detaljplanering/bygglov
Juridik

Rubrik: Delegationsordning enligt miljöbalken och livsmedels-
lagen
Ersätter: 1999:16

CIRKULÄR 12:53

Avdelningen för juridik
Staffan Wikell

Miljöskydd/naturvård
Detaljplanering/bygglov
Juridik

Delegationsordning enligt miljöbalken och livsmedelslagen

Inledning

Med anledning av miljöbalkens ikraftträdande tog Svenska Kommunförbundet fram ett underlag för delegationsordningar enligt miljöbalken (MB) i cirkulär 1999:16. Sedan dess har det skett ett antal ändringar i miljölagstiftningen och erfarenheter har vunnits i tillämpningen. Det finns därför anledning att göra en uppdatering av det gamla underlaget. När det gäller livsmedelslagen (LL) har underlag för delegationsbeslut presenterats bl.a. i cirkulär om nyheter i livsmedelslagstiftningen eller med anledning av nya livsmedelstaxor. Något sammanfogat underlag enligt livsmedelslagstiftningen har dock inte presenterats under senare år.¹

Det har som vi uppfattat det funnits behov av och önskemål om aktuellt underlag för delegationsordningar inom miljöbalksområdet och livsmedelslagstiftningen. Vi har därför utarbetat ett sådant underlag, som redovisas i bifogade **bilaga**. I underlaget finns också med vissa andra ärendetyper som typiskt sett faller inom miljönämndernas ansvarsområden.

Det är viktigt att påpeka att vårt underlag inte ska betraktas som ett normalförslag där vi tagit ställning till i vilka ärendetyper som beslutanderätten bör delegeras. Den frågan måste bedömas lokalt t.ex. med utgångspunkt från vilka ärenden/ärendetyper som är vanligt förekommande, förekomst av policier eller riktlinjer för beslutsfattandet, andra vägledande ställningstaganden från nämnden, personalstyrkans storlek och kompetens, och hur samspelet mellan nämnden och förvaltningen fungerar, och avgörs ytterst av nämnden.

Vi har i vårt underlag valt att inte peka ut till vem en delegering kan ske, med undantag för brådskande ärenden. Skälet för detta är att förutsättningarna för delegering varierar mellan kommunerna bl.a. beroende på förvaltningsorganisationens storlek.

---

¹ Underlag för delegationsordning enligt nya PBL har utarbetats under 2011 och finns tillgänglig på förbundets hemsida, http://www.skl.se/vi_arbetar_med/tillvaxt_och_samhallsbyggnad/plan/plan_och_bygglagen_1

Allmänt om delegering

Frånsett de uppgifter som ankommer på kommunfullmäktige, är det den eller de nämnder som fullmäktige bestämt som inom sina respektive verksamhetsområden svarar för kommunens uppgifter inom miljöbalksområdet och livsmedelslagstiftningen. Beslutanderätten inom verksamhetsområdena ankommer primärt på nämnden samfällt. För att avlasta nämnden mindre viktiga ärenden och för att även i övrigt möjliggöra en effektivare kommunal förvaltning genom kortare beslutsvägar och snabbare handläggning finns dock möjligheter för nämnden att delegera sin beslutanderätt.

Reglerna om delegering inom nämnd återfinns i 6 kap. 33-37 §§ kommunallagen (KL). En nämnd får delegera sin beslutanderätt till ett utskott i nämnden, till en ledamot eller ersättare i nämnden, eller till en anställd i kommunen (33§). Om en nämnd uppdragit åt en förvaltningschef att fatta beslut får nämnden bemyndiga förvaltningschefen att i sin tur uppdra åt en annan anställd inom kommunen att fatta beslut istället för denne (vidaredelegering, 37 §). KL innehåller också en specialregel för brådskande ärenden i 6 kap. 36 §. Enligt den bestämmelsen får en nämnd uppdra åt ordföranden eller en annan nämndledamot som nämnden utsett att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas.

Nämnden bestämmer alltid själv, inom lagens ramar och utifrån egna överväganden, i vilka beslutstyper och ärendegrupper beslutanderätten skall delegeras. När nämnden delegerar beslutanderätt ska den klart och tydligt ange vilken beslutanderätt som delegeras och till vem den överläts. Risken med en otydlig delegeringsordning/delegeringsförteckning är att beslut som fattas och överklagas kan bli upphävda på grund av att den lämnade delegeringen är otydlig, antingen genom att det är oklart vem eller vilka som givits beslutanderätten eller genom att omfattningen av bemyndigandet är oklart.

Delegering av beslutanderätt till en anställd i kommunen tillsammans med en förtroendevald, s.k. blandad delegering, är inte tillåten. En anställd som fattar beslut med stöd av delegering gör det alltid själv, även om nämnden i en lämnad delegering har lagt in krav på samråd med viss befattningshavare eller visst organ innan beslutet fattas.

Delegering kan ske till en namngiven person. Generellt kan sägas att det i de flesta fall är mer praktiskt att istället delegera beslutanderätten till en befattning eller viss tjänstetitel utan angivande av namn. I en delegationsförteckning kan också ersättare anges till den/dem som i första hand fått beslutanderätten sig delegerad – detta gäller dock inte vid vidaredelegering. Vid bestämmande av omfattningen av den beslutanderätt som ska delegeras, måste en avvägning göras mellan verksamhetens effektivitetskrav och demokratiaspekter, dvs. kravet på inflytande för de förtroendevalda. Det bör också vägas in vad som är ändamålsenligt, lämpligt med hänsyn till personalens kompetens, kommunens storlek, hur ofta olika ärenden förekommer m.m. Nämnden kan ställa upp

villkor och begränsa ett uppdrag. Det går t.ex. att begränsa delegationsuppdrag till att endast avse positiva beslut, alltså inga avslagsbeslut, eller föreskriva att samråd med annan skall ske innan beslut fattas.

Underlag för delegering enligt miljöbalken och livsmedelslagen

Det underlag, den delegeringsförteckning, vi redovisar i bifogade bilaga, är inte ett normalförslag utan en sammanställning av beslutstyper som vi anser kan komma ifråga för delegering om, men endast om, ärendena hos kommunen ifråga inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt. Även om utvecklingen mot en ökad målstyrning av den kommunala verksamheten allmänt sett inneburit att de anställda fått ökade befogenheter och ett större ansvarstagande i fråga om verksamhetens bedrivande, måste en avvägning också göras mellan effektivitetskrav och demokratiaspekter, d.v.s. kravet på inflytande för de förtroendevalda. Av betydelse för bedömningen av vilka ärendetyper som bör delegeras kan också, som nämnts inledningsvis, vara hur vanligt förekommande en viss ärendetyp är i kommunen och om besluten kan fattas utifrån policybeslut, riktlinjer eller andra ställningstaganden av nämnden.

Det förtjänar att upprepas att det alltid är nämnden själv som bedömer i vilken utsträckning det är lämpligt att delegera beslutanderätten, vare sig det sker till utskott, till förtroendevald eller till anställda.

Delegeringsförbud

Möjligheterna för en nämnd att delegera sin beslutanderätt är begränsade genom 6 kap. 34 § KL. En nämnd får inte delegera sin beslutanderätt i följande slag av ärenden:

1. Ärenden som avser verksamhetens mål inriktning omfattning eller kvalitet.
2. Framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats.
3. Ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda, om de är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
4. Ärenden som väckts genom medborgarförslag och som överlåtits till nämnden, och
5. Vissa ärenden som anges i särskilda föreskrifter.

Andra punkten innebär förbud mot delegering av yttranden med anledning av överklaganden av beslut av nämnden i dess helhet. Däremot går det att delegera yttranden med anledning av ett överklagat beslut som fattats med stöd av delegering. Ett sådant yttrande kan t.ex. delegeras till den som fattat det överklagade beslutet. I lagmotiven till bestämmelsen har dock anförts att det för att nämnden ska hålla sig underrättad om hur delegeringsuppdrag utövas, kan det finnas skäl att inte delegera sådan befogenhet.

Om man vill undvika att samma person ska handlägga ett ärende ända från ansökan hos kommunen till prövning i domstol, kan man lyfta delegering som gäller yttranden i överinstanser och överklagandefrågor till närmast högre tjänsteman.

Enligt tredje punkten är delegering av ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda (både fysiska och juridiska personer) i vissa fall inte tillåten. Enligt rättspraxis **krävs att en delegationsordning förses med förbehållet att delegeringen inte omfattar ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.**

Som exempel på vad som är möjligt att delegera enligt tredje punkten kan nämnas ett rättsfall från Miljööverdomstolen, MÖD 2011-01-28, M7991-10. I målet hade två fastighetsägare meddelats förbud mot att släppa ut spillvatten från vattentoalett och BDT-avlopp till en trekammarbrunn med efterföljande täckdike. Fastighetsägarna ansåg att beslutet om förbud var ogiltigt bl.a. på den grunden att ärendet skulle ses så som varande av principiell betydelse eller annars av större vikt. Domstolarna konstaterade att ärenden som rör enskilda avloppsanläggningar för ett hushåll när det gällde tillstånd, villkor, förbud och förelägganden i samband med tillstånd regelmässigt har karaktären av rutinärenden. Karaktären av rutinärende blir än mer tydligt för det fall nämnden t.ex. gjort vissa principuttalanden om hur den ser på situationen inom ett visst område.

Vi har valt att inte ta med vissa ärendetyper, som skulle kunna komma i fråga för delegering i viss utsträckning, men där vi bedömt det svårt att föreslå en generell avgränsning av delegeringsrätten med hänsyn till de varierande förutsättningarna mellan olika kommuner och nämnder. Exempel på ärendetyper som vi av det skälet **inte** tagit med är beslut med anledning av anmälan av C-verksamhet, ärenden om strandskyddsdispens², yttraden till länsstyrelse eller mark- och miljödomstol över ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet (frånsett den s.k. kompletteringsremissen) och yttranden till byggnadsnämnd över förslag till detaljplaner.

När det gäller vitesförelägganden eller beslut om verkställighet på den försumliges bekostnad kan sådana beslut ibland delegeras. Dessa ärenden är ofta mycket ingripande för den enskilde. En bedömning av om beslut med stöd av delegering är möjlig måste därför göras i varje enskilt fall, så att beslutet inte fattas i strid mot KL:s regler. Om nämnden antagit policies, riktlinjer eller tidigare avgjort liknande ärenden ökar möjligheten till delegering. Likaså om rätten att meddela vitesförelägganden begränsas till vissa belopp. En sådan beloppsgräns kan vara olika hög i olika kommuner beroende på hur vanligt det är med vitesförelägganden inom det aktuella området. Med hänsyn till att kostnaden vid rättelse på den försumliges bekostnad måste förskottas av tillsynsmyndigheten, har vi valt att inte ta med sådana beslut i vårt underlag. Där- emot bör beslut om miljöstraffavgift gå att delegera i viss utsträckning. Motivet

---

² Vår uppfattning är att det kan finnas ett visst, begränsat utrymme för att delegera beslutanderätt i fråga om strandskyddsdispenser, även om utrymmet kanske inte är så stort med hänsyn till den restriktivitet som är avsedd att råda vid dispensgivningen. Frågan diskuteras i vårt cirkulär 09:34,

till detta är att det är en skyldighet för myndigheten att påföra sådan avgift när förutsättningar för det föreligger och att miljöstraffavgiftens storlek är fastställd i förordningen om miljöstraffavgift, vilket minskar utrymmet för bedömningar.

Delegeringsbeslutet

Ett beslut som fattas med stöd av delegering är ett beslut på nämndens vägnar på samma sätt som om nämnden fattat beslutet själv. Nämnden kan i princip inte ändra delegeringsbeslutet när det gäller myndighetsutövning mot enskild. En delegats beslut överklagas på samma sätt som nämndens egna beslut.

En nämnd kan däremot när som helst återkalla ett lämnat delegationsuppdrag. Nämnden kan också genom eget handlande föregripa delegatens beslut i ett enskilt ärende genom att själv ta över ärendet och fatta beslut.

Om en delegat finner att ett ärende som gäller myndighetsutövning mot enskild är av större vikt eller principiell betydelse ska delegaten hänskjuta ärendet till nämnden. Detsamma gäller om delegaten anser att ärendet av annat skäl faller utanför de delegeringsmöjligheter som KL ger eller som nämnden ställt upp.

Anmälan till nämnden

Beslut som fattas med stöd av delegering ska enligt 6 kap. 35 § KL anmälas till nämnden. Nämnden bestämmer själv formerna för detta. Nämnden får på så sätt information om de beslut som fattas på dess vägnar och kan följa upp verksamheten. Anmälda beslut till nämnden ingår också som en del av internkontrollen, se 6 kap. 7 § KL. Anmälan har dessutom avgörande betydelse för beräkning av överklagandetiden i de fall besluten överklagas med laglighetsprövning.³

Vidaredelegering

I 6 kap. 37 § KL finns en möjlighet till s.k. vidaredelegering. Nämnden kan genom beslut ge förvaltningschefen rätt att delegera vidare sin beslutanderätt till annan anställd. En sådan vidaredelegering kan bara ges i ett led – en person som fått en beslutsrätt vidaredelegerad från en förvaltningschef kan alltså inte i sin tur delegera den vidare.

Förvaltningschefen får endast använda sin möjlighet till vidaredelegering på ett sådant sätt att nämnden hela tiden vet vem som har rätt att fatta beslut. Alla beslut som fattas med stöd av vidaredelegering ska anmälas till förvaltningschefen. Någon uttrycklig skyldighet för förvaltningschefen att anmäla besluten vidare till nämnden finns inte, men nämnden kan sätta upp sådana krav som villkor för vidaredelegeringen.

---

³ Det bör dock påpekas att beslut i enskilda ärenden enligt miljöbalken och livsmedelslagen som regel inte överklagas enligt bestämmelserna om laglighetsprövning, och att överklagandetiden i sådana ärenden som huvudregel räknas från tidpunkten för delgivning av beslutet.

Vidaredelegerad beslutanderätt kan återkallas av såväl nämnden som förvaltningschefen. Dessa kan också föregripa ett beslut i pågående ärende genom att ta över handläggningen och fatta beslut.

Brådskande ärenden

KL innehåller en specialregel för brådskande ärenden i 6 kap. 36 §. Enligt den bestämmelsen får en nämnd uppdra åt ordföranden eller en annan nämndledamot som nämnden utsett, att besluta på nämndens vägnar i ärenden som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Beslut som fattas med stöd av sådan delegering ska alltid anmälas vid nämndens nästa sammanträde. Det är normalt delegaten själv som gör bedömningen av om ärendet verkligen är brådskande. De delegeringsförbud som lagen ställer upp i 6 kap. 34 § KL (se nedan) gäller inte vid delegering enligt bestämmelsen i 6 kap. 36 § KL. Men nämnden kan naturligtvis precisera och begränsa eller villkora ett delegeringsuppdrag också när delegering görs enligt denna bestämmelse. Ett alternativ till delegering av beslutanderätten i brådskande ärenden är att nämnden anordnar extra nämndsammanträden i de fall ordinarie sammanträden inte kan avvaktas.

Delegering och ren verkställighet

Kommunallagen skiljer å ena sidan mellan beslut som kan delegeras (verklig beslutanderätt) och å andra sidan rent förberedande eller verkställande beslut och åtgärder. En delegationsordning ska inte omfatta beslut eller åtgärder av rent förberedande eller verkställande art. Gränsdragningen mellan beslut i KL:s mening och verkställighetsåtgärder är inte helt klar. Delegering innebär överlåtande av en beslutsfunktion, vilket betyder att delegaten inträder i nämndens ställe. Egentliga beslut kan som regel överklagas antingen genom laglighetsprövning eller genom förvaltningsbesvär. Även avgivande av yttranden innefattar dock sådana självständiga bedömningar att fråga är om verklig beslutanderätt, även om inte alla yttranden kan överklagas. När fråga är om ren verkställighet saknas som regel utrymme för olika beslutsalternativ eller valmöjligheter. En stor del av åtgärder inom förvaltningen kan ses som verkställighetsåtgärder, inom personaladministration, interna inköp och beställningar, fastighetsförvaltning m.m.

Att ge råd eller information till en verksamhetsutövare ingår som led i den löpande tillsynen. Att utöva tillsyn som sådan innebär inte i sig något beslut i KL:s mening, det är alltså inte fråga om att föra över någon beslutanderätt från nämnd till delegat. Information och service till allmänheten är också ren verkställighet.

När det gäller avgifter för prövning och tillsyn/kontroll enligt miljöbalken och livsmedelslagstiftningen är det mycket som talar för att avgiftsdebiteringen, ur ett kommunalrättsligt perspektiv, utgör ren verkställighet i de fall avgiften framgår direkt av taxan (se prop. 1990/91:117 sid. 204). Något särskilt avgiftsbeslut behöver då inte fattas, utan det räcker att en räkning på avgiften skickas till verksamhetsutövaren.

Påförandet av avgift kan dock innehålla sådana självständiga bedömningar som gör att debiteringen inte bör betraktas som ren verkställighet – det gäller t.ex. klassningen av en verksamhet, skäligheten i nedlagd tid på ett ärende eller beaktande av skäl för nedläggning eller jämkning av avgift. Tillämpning av risk- och erfarenhetsmomenten i taxan innefattar normalt sett sådana bedömningar att det inte är fråga om ren verkställighet. I fråga om avgifter inom miljöbalkens område finns därför skäl att fatta ett formellt avgiftsbeslut i de enskilda fallen, så som enligt vad vi erfarit redan sker i de flesta fall.

Om så inte skulle ha skett bör ett avgiftsbeslut ändå alltid fattas om en verksamhetsutövare särskilt begär det, så att denne får möjlighet att överklaga. Detsamma bör ske om avgiften inte betalas - beslut om betalning av en avgift enligt MB får verkställas enligt utsökningsbalken, se 1 kap. 2 § 11 utsökningsförordningen (1981:981) samt 9 kap. 4 § förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Motsvarande möjlighet finns numera även för beslutade avgifter enligt livsmedelslagstiftningen, se 1 kap. 2 § 9 utsökningsförordningen. Särskilt beslut om avgift kan alltså fattas av tjänsteman eller förtroendevald i nämnden endast efter delegering.

Om verksamhetsutövaren inte betalar avgiften inom föreskriven tid kan kommunen direkt vända sig till kronofogdemyndigheten med stöd av avgiftsbeslutet, en s.k. exekutionstitel. När kommunen med stöd av ett tidigare beslut om årlig tillsynsavgift endast skickat räkningar på kommande års inbetalningar måste kommunen, om avgiften inte betalas, fatta ett nytt beslut innan kommunen kan vända sig till kronofogdemyndigheten för verkställighet. Enligt en dom från Hovrätten för Västra Sverige den 14 oktober 2010 i mål FT 1639-09 (RH 2010:56) får en kommun, som redan i och med avgiftsbeslutet har en exekutionstitel, inte ansöka om betalningsföreläggande för att få betalt enligt avgiftsbeslutet. I de fall avgiften inte betalas efter påminnelse fattas därför lämpligen ett nytt beslut, som kan verkställas omedelbart och även kan överklagas.⁴

När det gäller den offentliga kontrollen av livsmedel och animaliska biprodukter som kommunerna svarar för, är förutsättningarna för avgiftsuttaget mer styrta av regler på EU-nivå och av de svenska förordningarna på området än inom miljöbalksområdet. Där anges uttryckligen att avgiften ska betalas efter särskilt beslut av kontrollmyndigheten och det gäller även när en kommunal nämnd är kontrollmyndighet – i förordningstexten används formuleringen att avgiften ska fastställas av den kommunala nämnd som utför kontrollen på grundval av den taxa fullmäktige bestämt (se 5-6 §§ förordningen 2006:1165 om avgifter för offentlig kontroll av foder och animaliska

---

⁴ I sammanhanget kan noteras att om nämnden bara fastställt en klassning av en verksamhetsmiljöfarlighet inför kommande avgiftsbeslut, föreligger inget överklagbart beslut (jfr. Kammarrättens i Sundsvall beslut den 10 juni 1993 i mål nr 813-1992 angående tillämpligheten av 10 § förordningen om avgift för myndigheters verksamhet enligt miljöskyddslagen och Mark- och miljödomstolens i Växjö dom den 31 januari 2012 i mål nr M 4277-11).

biprodukter och förordningen 2006:1166 om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter).

Att till polis eller åklagarmyndighet anmäla en överträdelse av miljöbalken eller livsmedelslagen torde normalt vara att hänföra till ren verkställighet. Detsamma kan gälla begäran om polishandräckning för att kunna utföra olika tillsynsuppgifter. I vissa fall bör en sådan begäran ändå kunna ses som ett egentligt beslut. Därför har vi med sådana ärenden i vårt underlag. Beredande av tillträde med polismyndighetens biträde kan ha ingripande karaktär och kan ådra myndigheten kostnadsansvar för eventuella skador; särskilda överväganden krävs dessutom ifråga om tillträde till bostäder; se bl.a. 28 kap. 1, 6 och 8 §§ samt 31 kap. 10 § MB.

Anmälan av en anmälningspliktig verksamhet eller åtgärd inom MB:s område kan leda till att tillsynsmyndigheten (tills vidare) inte vidtar någon åtgärd. Att lämna en anmälan utan åtgärd och i förekommande fall underrätta den som gjort anmälan där- om, utgör enligt vår uppfattning ren verkställighet. Om ett sådant ställningstagande går någon emot, t.ex. en granne som påkallat visst ingripande med anledning av anmälan, måste däremot ett överklagbart beslut fattas.

Även andra typer av underrättelser bör enligt vår uppfattning normalt betraktas som ren verkställighet, t.ex. underrättelser till Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Kammarkollegiet eller Länsstyrelsen om förhållanden som kan föranleda förbud, återkallelse eller omprövning av meddelade tillstånd (se 1 kap. 13 och 16 §§ miljötillsynsförordningen, 2011:13). Här handlar det mera om att rapportera iakttagelser som nämnden gjort till andra myndigheter, som sedan kommer att ansvara för handläggningen av ärendet.

Registrering av livsmedelsanläggningar enligt 11 § i Livsmedelsverkets föreskrifter om livsmedelshygien LIVSFS 2005:20 bedömer vi vara en ren verkställighetsåtgärd. Däremot har vi valt att betrakta klassning av sådan verksamhet, även om den sker i ärende om registrering, som ett beslut i KL:s mening.

Delegering till anställd i annan kommun

Förutom bestämmelserna i KL om delegering finns inom miljö- och hälsoskyddsområdet regler om delegering som syftar till att ge möjligheter för två kommuner att samverka kring tillsynsuppgifter. I 14 § andra stycket livsmedelslagen ges den för livsmedelskontrollen ansvariga nämnden rätt att delegera beslutanderätt i ett ärende eller grupper av ärenden inom livsmedelskontrollen till anställd i annan kommun. För sådan delegering gäller samma begränsningar som för delegering till anställd i den egna kommunen (6 kap. 34 § KL). Motsvarande bestämmelser på miljöbalkens område finns i 26 kap. 7 § miljöbalken (MB). Den för tillsynen ansvariga nämnden får alltså delegera beslutanderätt till anställd i annan kommun i ett ärende eller en grupp av ärenden rörande tillsyn. Samma begränsningar som för delegering till anställd i den egna kommunen gäller.

Delegering till anställd i annan kommun förutsätter alltid att det finns ett avtal mellan de två kommunerna gällande den uppgift kring vilken man skall samverka. Avtalet får inte innebära att huvudmannskapet för uppgiften lämnas över till den andra kommunen.

Frågor

Frågor med anledning av detta cirkulär kan ställas till förbundsjuristerna Staffan Wikell (08-452 75 51) eller Anna Marcusson (08-452 75 49) på Avdelningen för Juridik eller Thomas Forsberg (08-452 7882) på Avdelningen för Tillväxt och samhällsbyggnad.

Sveriges Kommuner och Landsting
Avdelningen för juridik

Germund Persson

Staffan Wikell